

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Petra Průchy a soudců Mgr. Jany Brothánkové a JUDr. Tomáše Langáška v právní věci žalobce: **V. B.**, zastoupen JUDr. Šárkou Vítkovou, advokátkou se sídlem Bráfova tř. 16/2, Horka-Domky, Třebíč, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, proti rozhodnutí žalované ze dne 21. 11. 2014, č. j. X1, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 29. 5. 2015, č. j. 22 Ad 2/2015 – 41,

t a k t o :

- I. Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 29. 5. 2015, č. j. 22 Ad 2/2015 – 41, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.
- II. Ustanovené advokátce žalobce JUDr. Šárce Vítkové **se přiznává** odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů ve výši 3.146 Kč, která ji bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu ve lhůtě 30 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

Rozhodnutím žalované ze dne 4. 7. 2014, č. j. X (dále „prvostupňové rozhodnutí“), byla pro nesplnění podmínek ustanovení § 38 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále „zákon o důchodovém pojištění“), zamítnuta žalobcova žádost o invalidní důchod. Žalovaná uvedla, že podle posudku Okresní správy sociálního zabezpečení Jihlava ze dne 26. 6. 2014 není žalobce invalidní, neboť z důvodu jeho dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu jeho pracovní schopnost poklesla pouze o 10 %.

Rozhodnutím ze dne 21. 11. 2014, č. j. X1 (dále „napadené rozhodnutí“), žalovaná zamítla námitky proti prvostupňovému rozhodnutí a toto rozhodnutí potvrdila. V tomto rozhodnutí na základě nového posouzení zdravotního stavu žalobce, provedeného lékařem žalované dne 16. 9. 2014, dospěla žalovaná k závěru, že žalobce nebyl od 16. 5. 2013 do 22. 7. 2014 invalidní, neboť jeho pracovní schopnost poklesla pouze o 20 %; od 23. 7. 2014 již však s ohledem na zhoršení jeho zdravotního stavu invalidní byl, a to v prvním stupni dle § 39 odst. 2 písm. a) zákona o důchodovém pojištění, neboť jeho pracovní schopnost poklesla o 35 %. Žalovaná připomněla, že pro přiznání invalidního důchodu musí být kumulativně naplněny dvě podmínky – pojištěnec musí být invalidní a musí získat potřebnou dobu pojištění. Jestliže kterákoli z těchto podmínek není splněna, invalidní důchod nemůže být přiznán. Dle zmiňovaného posudku lékaře žalované ze dne 16. 9. 2014 se žalobce stal invalidním od 23. 7. 2014, tedy ve věku 53 let. Potřebná doba pojištění pro nárok na invalidní důchod dle § 40 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění u pojištěnce ve věku nad 28 let činí 5 let, a tato doba se dle § 40 odst. 2 zjišťuje z posledních deseti roků před vznikem invalidity. V rozhodném období od 23. 7. 2004 do 22. 7. 2014 získal účastník řízení dobu pojištění pouze 1 rok. U pojištěnce staršího 38 let se podmínka potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod považuje za splněnou též, byla-li tato doba získána v období posledních 20 let před vznikem invalidity; potřebná doba pojištění činí přitom 10 roků. V rozhodném období od 23. 7. 1994 do 22. 7. 2014 získal žalobce dobu pojištění pouze 6 roků a 155 dnů. Žalobce tedy nesplnil podmínky pro přiznání invalidního důchodu.

Proti napadenému rozhodnutí žalobce brojil žalobou ke Krajskému soudu v Brně. V ní napadal pravdivost závěru o nedostatečné době pojištění. Žalobce uvedl, že od roku 1992 do roku 2010 byl ve výkonu trestu a poté byl evidován na úřadu práce. Ze zákona podle žalobce vyplývá, že pokud je ve výkonu trestu, platí za něj pojištění stát. Žalobce v žalobě uvedl svou kontaktní adresu: G. S. 629, T.

Krajský soud v Brně (dále „krajský soud“) rozsudkem ze dne 29. 5. 2015, č. j. 22 Ad 2/2015 – 41 (dále „napadený rozsudek“), žalobu zamítl. Nejdříve krajský soud provedl důkaz posudkem posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí (dále „PK MPSV“) ze dne 9. 4. 2015, z něhož vyplynulo, že žalobce splňoval podmínky invalidity I. stupně od 8. 1. 2014. I přesto, že rozhodné období tak bylo určeno ode dne 8. 1. 2004 do 8. 1. 2014, nezískal žalobce zákonnou potřebnou dobu pojištění. Pokud byl žalobce od roku 1992 do roku 2010 ve výkonu trestu a tato doba by mu měla být zhodnocena, pak lze uvedenou dobu zhodnotit toliko na základě průkaznosti jeho pracovního zařazení ve výkonu trestu, což však nebylo dokladováno. Nad rámec potřebného soud konstatoval, že prokáže-li žalobce listinným podkladem pracovní zařazení v době výkonu trestu v období od 8. 1. 2004 do 8. 1. 2014, pak na základě této skutečnosti žalovaná přehodnotí zákonné podmínky pro vznik nároku na invalidní důchod.

Proti uvedenému rozsudku krajského soudu nyní žalobce (dále „stěžovatel“) brojí kasační stížností. Nejprve uvádí, že předvolání na jednání dne 29. 5. 2015 mu nebylo zasláno na jím zvolenou doručovací adresu, ale na adresu bydliště, na které se nezdržuje. Následně mělo dojít ze strany pracovnice krajského soudu k telefonickému kontaktu žalobce (prostřednictvím družky), přičemž měl být touto cestou pro nepříznivý zdravotní stav omluven z ústního jednání. Stěžovatel se tak ohrazuje proti tvrzení soudu, že k jednání dne 29. 5. 2015 se nedostavil, ač byl řádně předvolán. Soud nepřihlédl k dokladu o rozsahu výkonu trestu předloženém žalobcem s odůvodněním, že „tvrdí-li žalobce v žalobě, že byl

pokračování

od roku 1992 do roku 2010 ve výkonu trestu a tato doba by mu měla být zhodnocena, pak lze uvedenou dobu zhodnotit toliko na základě průkaznosti jeho pracovního zařazení ve výkonu trestu, což však nebylo zdokladováno.“ Stěžovatel očekával, že soud vyvine vlastní důkazní iniciativu v přezkoumání úplnosti a správnosti údajů o době pojištění v jeho dávkovém spise, a to z důvodu jasné signalizace její neúplnosti. Stěžovatel předložením několika dokladů, jež nebyly obsaženy v dávkovém spise, dokládal neúplnost dávkového spisu a poté očekával iniciativu soudu dobrat se zúplnění dávkového spisu. Nedostatečnost dávkového spisu, zejména pak osobního listu důchodového pojištění, je zřejmá na první pohled. Jedná se o přehled jednotlivých dob a důvodů čerpání pojištění ze strany stěžovatele za dobu od 1. 9. 1976 do 22. 7. 2014, z čehož přinejmenším vyplývá, že od 16. 9. 2002 do 22. 7. 2013 měl být stěžovatel zcela bez pojištění, což je v rozporu se skutečností, neboť stěžovatel byl Vězeňskou službou ČR v minulosti při vystavení dokladu o rozsahu výkonu trestu jednoznačně informován o tom, že po dobu výkonu trestu byl státním pojištěncem, a to též proto, že téměř vždy byl současně v postavení invalidního důchodce, uchazeče o zaměstnání, osoby pobírající dávky sociální péče, krátkou dobu též zaměstnanec. Za dobu trvání výkonu trestu se navíc dostal ze zdravotních důvodů též zčásti i do režimu přerušení výkonu trestu pro pobyt v nemocnici. Soud měl provést revizi evidence pojištění alespoň vůči době výkonu trestu, Bližším přezkoumáním by zjistil, že stěžovatel byl zařazen k výkonu trestu v programu pro vězně se změněnou pracovní schopností, kdy po většinu času byl navíc v režimu státního pojištěnce z titulu invalidity. Stěžovatel ke kasační stížnosti, z důvodu upřesnění údajů v dávkovém spise, doložil výpis údajů o zdravotním pojištění u Všeobecné zdravotní pojišťovny ČR, z něhož má vyplývat, že stěžovatel je u této pojišťovny veden od 1. 1. 1992 do 31. 12. 2011 a následně od 1. 1. 2015 doposud. Dále přiložil přehled platebních povinností stěžovatele od Oborové zdravotní pojišťovny, z něhož má vyplývat, že byl státním zdravotním pojištěncem od 1. 1. 2013 do 16. 5. 2013 (invalidní důchodce) a od 23. 5. 2013 do 31. 12. 2014 (uchazeč o zaměstnání). Stěžovatel tedy pro nezákonnost spočívající v nesprávném právním posouzení (otázka potřebné doby pojištění) a pro vady řízení spočívající v tom, že skutková podstata nemá oporu ve spisech nebo je (může být v případě jejich neúplnosti) s nimi v rozporu, navrhl zrušení napadeného rozsudku.

Ve vyjádření ke kasační stížnosti se žalovaná ztotožnila s napadeným rozsudkem.

II. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

Nejvyšší správní soud nejprve zkoumal formální náležitosti kasační stížnosti, přičemž zjistil, že je podána včas, osobou oprávněnou, jež je zastoupena advokátem, a je proti napadenému rozsudku přípustná za podmínek ustanovení § 102 a § 104 zákona č. 150/2002, soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“).

Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost stěžovatele v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadený rozsudek netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná, neboť napadený rozsudek je nepřezkoumatelný pro tzv. jinou vadu řízení, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé. Nejvyšší správní soud totiž dospěl k závěru,

že stěžovatel nebyl řádně obeslán s předvoláním k jednání, jež bylo nařízeno u krajského soudu na den 29. 5. 2015.

Podle § 42 odst. 1 s. ř. s. platí, že soud doručuje písemnosti do datové schránky, není-li možné doručit písemnost tímto způsobem, doručuje ji soud soudním doručovatelem, prostřednictvím držitele poštovní licence, popřípadě zvláštní poštovní licence nebo prostřednictvím veřejné datové sítě. Ukáže-li se toho potřeba, může soud požádat o doručení i jiný státní orgán. Podle odst. 5 téhož paragrafu platí, že nestanoví-li tento zákon jinak, užijí se pro způsob doručování obdobně předpisy platné pro doručování v občanském soudním řízení. Podle § 46a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále „o. s. ř.“), se adresátu doručuje na adresu pro doručování, lze mu rovněž doručit na kterémkoliv jiném místě, na němž bude zastížen (odst. 1). Jestliže o to adresát požádá, soud doručuje na jinou adresu nebo elektronickou adresu, kterou mu sdělil, nevylučuje-li to zákon nebo povaha věci, zejména může-li to přispět k urychlení řízení. Tato adresa je pro dané řízení adresou pro doručování (odst. 2). Adresát je v řízení povinen bez zbytečného odkladu soudu sdělit změny veškerých skutečností významných pro doručování podle odstavce 2, tyto změny jsou vůči soudu účinné, jakmile mu byly adresátem oznámeny (odst. 3). Adresou pro doručování u fyzické osoby se pak ve smyslu § 46b o. s. ř. rozumí adresa místa v České republice, kterou účastník řízení (adresát) uvede ve svém podání nebo jiném úkonu učiněném vůči soudu, na kterou mu mají nebo mohou být doručovány písemnosti. Pokud tak neučiní, je adresou pro doručování u písemnosti doručované prostřednictvím doručujícího orgánu, účastníka řízení nebo jeho zástupce, adresa evidovaná v informačním systému evidence obyvatel, na kterou jí mají být doručovány písemnosti; není-li taková adresa evidována, je doručovací adresou adresa místa trvalého pobytu vedená podle zvláštního právního předpisu nebo adresa místa pobytu cizince na území České republiky podle druhu pobytu cizince.

Z uvedeného je zřejmé, že adresátovi má být doručováno především na adresu, kterou uvedl ve svém podání nebo při jiném procesním úkonu. V žalobě stěžovatel uvedl jako doručovací (jeho slovy: kontaktní) adresu G. S. 629, T. V soudním spise na č. l. 31 je založeno předvolání k jednání u krajského soudu na den 29. 5. 2015, k němuž je připojena doručenka, z níž vyplývá, že krajský soud toto předvolání zasílal obálkou typ III. (tj. obálkou vztahující se k doručování jiných písemností nedoručovaných do vlastních rukou adresáta) na stěžovatelovu adresu bydliště (Č. 53E, J.), nikoliv na jím zvolenou adresu pro doručování. Jelikož adresát nebyl zastížen, byla písemnost vhozena do domovní nebo jiné adresátem užívané schránky (§ 50 odst. 1 o. s. ř.).

Nejvyšší správní soud neshledal, že by zákon či povaha věci bránily ve vyhovění stěžovatelově vůli, aby byl kontaktován na adrese, kterou uvedl v žalobě. Ostatně, napadený rozsudek mu již byl doručován na jím zvolenou adresu. Je tak zřejmé, že krajský soud postupoval chybně a předvolání k ústnímu jednání stěžovateli řádně nedoručil. Na tom nic nemění ani stěžovatelovo tvrzení, že následně byla pracovníci krajského soudu o konání jednání informována jeho družka, jejímž prostřednictvím se stěžovatel z jednání omluvil. Tato skutečnost, pokud se opravdu odehrála, jednak není nikterak zaznamenána ve spise a jednak nelze tento způsob oznámení (telefonický kontakt družky) považovat za řádné předvolání k jednání u krajského soudu.

Již v rozsudku ze dne 11. 11. 2004, č. j. 6 Azs 28/2003 – 59 (veškerá zde uváděná judikatura je dostupná na www.nssoud.cz), zdůraznil Nejvyšší správní soud, že „[ú]častníku

pokračování

nelze upřít právo na veřejné projednání jeho věci v jeho přítomnosti včetně možnosti vyjádřit se k věci, jak je mu garantováno článkem 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.” K nutnosti přítomnosti účastníka u (ústního) jednání se dále vyjádřil Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 6. 3. 2008, č. j. 7 As 48/2007 – 126, tak, že „[s]oud ve správním soudnictví zásadně projednává věc u jednání za přítomnosti všech účastníků řízení, aby byla zachována zásada ústnosti a veřejnosti soudního jednání (srov. též čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, čl. 96 odst. 2 Ústavy). Výjimkou z této zásady je možnost soudu projednat věc bez nařízení jednání, tato výjimka však musí být vykládána, s ohledem na zájmy účastníka řízení, restriktivně neboť je to účastník řízení, o jehož právech se rozhoduje, a tento účastník také s řízením disponuje. Základním vodítkem pro výklad této problematiky jsou tedy ustanovení čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a čl. 96 odst. 2 Ústavy, podle nichž má každý právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem provedeným důkazům. Veřejnost může být vyloučena jen v případech stanovených zákonem. Účastník řízení má tedy právo, dané Listinou základních práv a svobod a Ústavou, se ve své věci jednání před soudem osobně účastnit, zpravidla bez ohledu na to, zda by jeho přítomnost měla vliv na vynesení rozhodnutí. Jestliže proto krajský soud přítomnost účastníkům řízení neumožní, lze v jeho postupu spatřovat porušení ústavního práva (srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 26. 4. 2005, sp. zn. I. ÚS 560/03).“

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že řízení před krajským soudem bylo zatíženo procesní vadou, která ve svém důsledku mohla vést k nezákonnému rozhodnutí ve věci samé [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.]. Krajský soud totiž stěžovateli řádně nedoručil předvolání k ústnímu jednání u krajského soudu, a znemožnil mu tak případně předložit k jeho tvrzením další relevantní důkazní prostředky či rozvést při jednání argumentaci k žalobním bodům v dané věci. Tím krajský soud zasáhl do ústavně zaručených práv stěžovatele garantovaných čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a čl. 96 odst. 2 Ústavy.

Nejvyšší správní soud se v důsledku uvedené vady řízení nezabýval dalšími kasačními námitkami stěžovatele, neboť to za tohoto procesního stavu nebylo možné.

III. Závěr, náklady řízení a odměna ustanovené zástupkyně

Vzhledem ke shora uvedenému dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost je důvodná, a proto podle § 110 odst. 1 věty první s. ř. s. napadený rozsudek zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení. V něm bude krajský soud povinen odstranit uvedenou vadu řízení a v tomto řízení pokračovat. O případné náhradě nákladů řízení ve věci kasační stížnosti stěžovatele rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

Usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 7. 2015, č. j. 6 Ads 142/2015 – 15, byla stěžovateli pro řízení o kasační stížnosti ustanovena zástupkyně JUDr. Šárka Vítková, advokátka, jejíž odměnu a hotové výdaje podle § 35 odst. 8 s. ř. s. hradí stát. Zástupkyně žádala přiznání odměny za 4 úkony právní služby – první porada včetně převzetí a zastoupení, 2 porady s klientem přesahující 1 hodinu, písemné doplnění kasační stížnosti. Nejvyšší správní soud však zástupkyni stěžovatele přiznal odměnu pouze za 2 úkony právní služby, a to za první poradu s klientem včetně převzetí a přípravy zastoupení

a za písemné podání nebo návrh ve věci samé – doplnění kasační stížnosti [§ 11 písm. b) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)]. Další 2 porady s klientem přesahující 1 hodinu ustanovená zástupkyně soudu nedoložila, a proto ji za ně soud nemohl přiznat odměnu. Za tarifní hodnotu se považuje ve věcech důchodového pojištění částka 5.000 Kč (srov. § 9 odst. 2 advokátního tarifu). Za jeden úkon právní služby náleží odměna ve výši 1.000 Kč (srov. § 7 bod 3 a § 6 odst. 1 advokátního tarifu) a náhrada hotových výdajů 300 Kč (srov. § 13 odst. 3 advokátního tarifu). Za přiznané dva úkony tedy náleží zástupkyni odměna ve výši 2.000 Kč a dále náhrada hotových výdajů ve výši paušální částky 600 Kč podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu. Zástupkyně stěžovatele doložila, že je plátcem daně z přidané hodnoty, a proto jí na náhradě na dani z přidané hodnoty přísluší částka 546 Kč. Odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů tedy činí celkem 3.146 Kč a bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu ve lhůtě 30 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

Nejvyšší správní soud připomíná, že advokát ustanovený v řízení o kasační stížnosti zastupuje účastníka i v dalším řízení o žalobě před krajským soudem poté, co bylo rozhodnutí krajského soudu Nejvyšším správním soudem zrušeno (analogicky srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 4. 2010, č. j. 4 Azs 6/2010 – 42).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 6. dubna 2016

JUDr. Petr Průcha
předseda senátu